

สภาพ ความต้องการ และปัญหาสื่อการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางมิ่งขวัญ กิตติวารรณกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-579-302-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017802 117843996

STATE, NEEDS, AND PROBLEMS CONCERNING INSTRUCTIONAL MEDIA IN
ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF
THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

MRS. MINGKUAN KITTIWANNAKORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio-Visual Education
Graduate School
Chulalongkorn University
1991
ISBN 974-579-302-7

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร : สภาพ ความต้องการ และปัญหาสื่อการสอนของโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร (STATE, NEEDS, AND PROBLEMS CONCERNING
INSTRUCTIONAL MEDIA IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF
THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.สุกัญญา นิมาพันธ์,
175 หน้า. ISBN 974-579-302-7.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาสื่อการสอนของโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรและตัวอย่างประชากรประกอบด้วยกลุ่มผู้ผลิตสื่อการสอน
ได้แก่ คณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน และผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน จำนวน 246 คน และกลุ่ม
ผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 170 คน รวมทั้งสิ้น 416 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะ
เครื่องรับวิทยุและบัตรคำ ที่มีความเพียงพอคือเครื่องฉายแผ่นโปร่งใสและบัตรคำ สื่อการสอนส่วนใหญ่
ได้รับมาจากสำนักการศึกษา และส่วนใหญ่มีจำนวนไม่เพียงพอ
2. ผู้ผลิตสื่อการสอนส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่ม ผลิตสื่อการสอนประเภทรูปภาพ บัตรคำและ
บัตรภาพ โดยคณะกรรมการฯ ผลิตตามแผนพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานคร ส่วนผู้ผลิตสื่อการสอนใน
โรงเรียนผลิตตามเนื้อหาของหลักสูตร ผู้ผลิตสื่อการสอนส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่มมีการปฏิบัติตามระบบผลิต
สื่อการสอน และมีปัญหาเกี่ยวกับด้านเวลามากกว่าด้านอื่น ๆ
3. ผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ มีการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะ
บัตรคำ และมีการปฏิบัติตามระบบการใช้สื่อการสอน ปัญหาที่พบบ่อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ปัญหาด้านคุณสมบัติ
ของสื่อการสอน
4. ผู้ผลิตสื่อการสอนทั้ง 2 กลุ่ม มีการให้บริการสื่อการสอนด้านต่าง ๆ น้อย แต่มีความ
ต้องการที่จะให้บริการมาก ส่วนผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนมีความต้องการรับบริการสื่อการสอนด้าน
ต่าง ๆ มาก
5. ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาด
เล็ก เกี่ยวกับสภาพ ความต้องการ และปัญหาสื่อการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ภาควิชา โสภักศนศึกษา
สาขาวิชา โสภักศนศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา นัทธนา วัฒนา

MINGKUAN KITTIWANNAKORN : STATE, NEEDS, AND PROBLEMS CONCERNING INSTRUCTIONAL MEDIA IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : SUKANYA NIMANANDH, Ph.D. 175 PP.

The purpose of this research was to study the state, needs, and problems concerning instructional media in elementary schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration. The population and the samples of the study were 246 instructional media producers in schools, and 170 media users in elementary schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration.

The results of this research were as follows:

1. The instructional media which most media producers considered as a common used in schools were radio set and flat cards. The instructional media which were most sufficient were overhead projectors and flat cards. Most instructional media were provided by the Department of Education, Bangkok Metropolitan Administration, but were inefficient.
2. Both groups of the media producers mostly produced flat cards and flat picture. Most of the committee members produced instructional media according to the educational development plan of the Bangkok Metropolitan Administration while most of the producers in schools produced according to subject matters. Both groups followed the media production system and encountered the problem concerning production time more than other aspects.
3. Most media users in schools used flat cards and followed the media utilization system. The problem most found concerning the media attribute.
4. Both groups of the media producers provided very few media services meanwhile there were quite a lot of demands from media users in schools.
5. There were no statistically significant different at the .05 level of significance among most opinions of the media users in large, medium, and small schools concerning the state, needs, and problems of instructional media.

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อผู้พิมพ์
.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของอาจารย์ ดร.สุกัญญา นิমানันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้สละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ด้วยความเต็มใจ ถึงแม้ท่านจะมีภาระมากและอยู่ในช่วงเวลาแห่งความเศร้าโศกจากการสูญเสียคนพ่อบุ๊บังเกิดเกล้า แต่ท่านก็ยังห่วงใยและให้ความเอาใจใส่มาโดยตลอด ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณกรรมการทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์วิรุณห์ สิลานฤทธิ รองศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิดานันท์ มลิทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพพร คุณาภูมิ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อุไรวรรณ ชรรมกรบัญญัติ รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา อาจารย์พรศรี ทองสมจิตร ผู้อำนวยการหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา อาจารย์ธีรยุทธ เหล่าพาณิชย์ อาจารย์ทศพร ดำรงรัตน์ และอาจารย์โสภณา เหลืองวิลาวณิชย์ ซึ่งมีส่วนในการให้คำแนะนำอันมีคุณค่าต่อการวิจัย

นอกจากนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนส่วนหนึ่งสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ ร่วมรุ่นทุกคน ที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มาตั้งแต่ต้น จนสำเร็จลงด้วยดี.

นางมิ่งขวัญ กิตติวรณกร

ช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามในการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
การจัดการประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	9
สื่อการสอน.....	13
ความหมายของสื่อการสอน.....	14
คุณค่าของสื่อการสอน.....	15
ประเภทของสื่อการสอน.....	18
การผลิตสื่อการสอน.....	23
การใช้สื่อการสอน.....	27
การบริการสื่อการสอน.....	34
สื่อการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	36
งานวิจัยเกี่ยวกับสื่อการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร..	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ความต้องการ และปัญหาสื่อการสอนในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล..... 46
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 53
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 110
	สรุปผลการวิจัย..... 112
	อภิปรายผลการวิจัย..... 120
	ข้อเสนอแนะ..... 131
	รายการอ้างอิง..... 134
	ภาคผนวก..... 142
	ประวัติผู้วิจัย..... 175

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร..... 45
2	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งออกและได้รับกลับคืนมา..... 49
3	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน ผู้ผลิตสื่อ การสอนในโรงเรียน และผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับความรู้ และอายุราชการ..... 55
4	จำนวนและร้อยละของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน และผู้ใช้สื่อการสอน ในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่..... 58
5	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน ผู้ผลิตสื่อการสอน และผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน จำแนกตามความรู้และ/หรือประสบการณ์ ด้านสื่อการสอน..... 59
6	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน ผู้ผลิตสื่อการสอน ในโรงเรียน และผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน จำแนกตามระดับความสามารถ ในการนำความรู้และ/หรือประสบการณ์ด้านสื่อการสอนมาใช้..... 60
7	จำนวนและร้อยละของสื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่ และ ความเพียงพอต่อการใช้ ตามความคิดเห็นของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน.... 61
8	จำนวนและร้อยละของสื่อการสอนประเภทวัสดุที่มีอยู่และความเพียงพอ ต่อการใช้ตามความคิดเห็นของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน..... 62
9	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น เกี่ยวกับแหล่งที่มา ของสื่อการสอนและความตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้ ตามความคิดเห็น ของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน..... 63
10	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น เกี่ยวกับระดับการ ผลิตสื่อการสอนของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอนและผู้ผลิตสื่อการสอน ในโรงเรียน..... 64
11	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น เกี่ยวกับนโยบายใน การผลิตสื่อการสอนตามความคิดเห็นของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน และผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน..... 65
12	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอนและผู้ผลิตสื่อการสอน ในโรงเรียน ที่มีการปฏิบัติกิจกรรมตามระบบผลิตสื่อการสอน..... 66

13	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการปฏิบัติตามระบบผลิตสื่อการสอนของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอนและผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน.....	69
14	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการผลิตสื่อการสอนของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอนและผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน.....	71
15	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน.....	73
16	จำนวนและร้อยละของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติตามระบบการใช้สื่อการสอน.....	74
17	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการปฏิบัติตามระบบการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน.....	76
18	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน.....	78
19	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการให้บริการสื่อการสอนของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน.....	80
20	จำนวนและร้อยละของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติตามสภาพการให้บริการสื่อการสอน.....	82
21	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการให้บริการสื่อการสอนของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน.....	84
22	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการรับบริการสื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน.....	85
23	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน....	87
24	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน.....	88
25	เปรียบเทียบแหล่งที่มาของสื่อการสอนตามความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	89

26	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อการสอน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เกี่ยวกับแหล่งที่มา ของสื่อการสอน.....	90
27	เปรียบเทียบความตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอน จำแนกตามแหล่ง ที่มา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	91
28	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อการสอน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เกี่ยวกับความตรงตาม วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอน.....	92
29	เปรียบเทียบระดับการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	93
30	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อ การสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	94
31	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	95
32	เปรียบเทียบความต้องการในการปฏิบัติตามระบบการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อ การสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	96
33	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างคะแนนความต้องการในการปฏิบัติตาม ระบบการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ ขนาดเล็ก.....	97
34	เปรียบเทียบความต้องการในการรับบริการสื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนใน โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	98
35	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างคะแนนความต้องการในการรับบริการ สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก	99
36	เปรียบเทียบปัญหาในการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	100
37	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างปัญหาในการใช้สื่อการสอนของผู้ใช้สื่อ การสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	101

38	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นทั่วไปในเรื่องสื่อ การสอนของคณะกรรมการผลิตต้นแบบสื่อการสอน.....	102
39	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นทั่วไปในเรื่องสื่อ การสอนของผู้ผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน.....	103
40	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นทั่วไปในเรื่องสื่อ การสอนของผู้ใช้สื่อการสอนในโรงเรียน.....	104